

Theater der Zeit

Juni 2017 / Nr. 6

Patikami nelaikmetīgs

Šejienes preses fokusā Alvis Hermanis pēdējā laikā nokļuvis nevis pateicoties viņa unikālajam režijas stilam, bet gan skandalozajam atteikumam iestudēt izrādi [Riharda Vāgnera operu „Loengrīns” šīgada Baireitas festivālā]. Hamburgas *Thalia Theater* iestāšanās par bēgļu uzņemšanu kļuva par iemeslu tam, lai viņš pārtrauktu sadarbību ar šo teātri. Grūti teikt, vai aiz tā slēpās vienīgi kails aizvainojums vai arī kritisks skatījums uz īso empātijas vasaru.

To krāšņumu, iespaidīgumu un mīlestību pret detaļām, kas raksturo latviešu režisora un teātra mākslinieciskā vadītāja Alvja Hermaņa iestudēto izrāžu vakarus, ir lūkojis aptvert iespaidīga formāta grezns fotoalbums, kurā uzsvērtas tieši šīs viņa mākslinieciskā rokraksta īpatnības. Parīze, Vīne un Berlīne, Cīrihe, Zalcburga un Sanktpēterburga – tās visas ir pilsētas, kurās šis režisors ticis aicināts veidot izrādes. Tādēļ nepārsteidz tas, ka ambiciozais Rīgas apgāds „Neputns” vienlaikus ar šīs grāmatas izdevumu latviešu valodā laidis klajā arī tās tulkojumu angļu valodā.

Šis albums ataino vairāk nekā četrdesmit teātra un operu iestudējumu, kurus Hermanis veidojis laikā no 1993. līdz 2016. gadam, – un dara to ne vien izteiksmīgos fotoattēlos, bet arī kritiķu atsauksmēs un paša režisora izteikumos. Grāmatas ievadeseja, kā arī plašais darbu pārskats mēģina lasītājam sniegt vispatverošu priekšstatu par šo izcilo mākslinieku. Taču vislabāk tas izdevies sarunā, kurā Hermanis atklāj sava darba vienkāršo formulu: „vecais labais Staņislavskis”. Tas var izklausīties ļoti vienkārši, pat vecmodīgi, taču trāpa pašā kodolā un ir patīkamā veidā absolūti nelaikmetīgi. Politisko aktualitāšu atspoguļojums uz skatuves Hermani interesē tikpat maz, cik patmīlīgas rotaļas ar formu un nebeidzamas dekonstrukcijas, kurām, sekojot laika garam, dod priekšroku viņa gados jaunākie kolēģi. Hermanis pievēršas ilūzijai un aktieru pārtapšanas spējai. Vai tas

izdods katrā izrādes vakarā, ir jautājums. Tomēr jau pats šis nepopulārais mēģinājums, kas pie mums pārlietu ātri interpretēts kā sentimentāls, ir slavējams. Kamēr politiskie teātra režisori, kā šķiet, nereti tiecas panākt tieši pretējo, šis latvietis neapšaubāmi vēlas ne vairāk, ne mazāk kā – apburt publiku. Tādēļ perfekcionists Hermanis dod priekšroku krievu dramaturģijai, kuras darbus viņš uz skatuves atklāj iepriecinoši brīvus no klišejām. Viņš nevairās pie vienas un tās pašas vielas atgriezties vairākkārt – un dažkārt ar pārsteidzoši atšķirīgu rezultātu – ko apliecina arī šis albums.

Pārsteidzoši, kā izvēlētās fotogrāfijas spēj atklāt Hermaņa meistarību un pat kaisli uz pārvērtību teātri: īpaši izceļami šķiet uzņēmumi no Toma Stoparda lugas „Arkādija” inscenējuma ar papīra kostīmiem un scenogrāfiju, kā arī no Maksima Gorkija „Vasarnieku” iestudējuma, kuram scenogrāfe Kristīne Jurjāne uz skatuves radījusi Faberžē ģimenes brūkošo villas kulises. Traucē vienīgi tas, ka attēliem trūkst parakstu, – kā dēļ lasītājam ir grūti atšķirt mēģinājumu un izrāžu fotogrāfijas, kā arī vietām nav iespējams izprast aktieru izkārtojumu.

Tagad Hermanis ar Minhenes Rezidences teātrī iestudēto „Loengrīns. Slepni” (*Insgeheim Lohengrin*) pēc ilgākas distancēšanās no runas teātra atkal ir radījis izrādi Vācijā. Skandāls aizmirsts? Izskaidrojumu viņa Hamburgas atteikumam varētu atklāt cita grāmata, ko laidusi klajā šī pati izdevniecība: Hermaņa „Dienasgrāmata”, kas atspoguļo 2015./2016. gada sezonas notikumus, bet izdota tikai latviešu valodā un tādēļ plašākai publikai paliks nepieejama. Bet fakts ir, ka Hermanis ar savu rezervēto nostāju nācis klajā pārsteidzīgi, un šodien būtu acīmredzami izdevīgi paziņot, ka tāda situācija, kāda bija 2015. gadā, vairs nevarētu atkārtoties un neatkārtosies.

Ēriks Cīlke (*Erik Zielke*), *Theater der Zeit* 06/2017

No vācu valodas tulkojusi Antra Bula